

Анотація навчальної дисципліни вільного вибору здобувача вищої освіти

«ЕВОЛЮЦІЯ БІОСФЕРИ»

Кафедра: природничих наук з методиками навчання

Викладач: Виговський Ігор Вікторович

E-mail: igorvigovskij3@gmail.com

Кількість кредитів: 3

Семестр: 7

Форма контролю: залік

Вступ

Навчальна дисципліна "Еволюція біосфери" призначена для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр», є одним із предметів за вибором та займає важливе місце в підготовці майбутніх учителів.

Курс розроблено таким чином, щоб надати учасникам необхідні знання, обов'язкові для того, щоб опанувати базові положення біосферології, деякі найвагоміші екологічні закономірності існування біоти, характеристику і систематику решток палеоорганізмів різного ступеня біологічної організації, геологічну історію як окремих груп, так і органічного світу загалом. Тому у курсі представлено різні теорії походження еволюції життя на Землі та розвиток різних палеоекосистем у просторі та часі.

Основною **метою** вивчення дисципліни «Еволюції біосфери» є ознайомлення студентів з особливостями формування необхідних теоретичних знань і практичних навиків, які дозволять інтерпретувати природу фосилій і процесів, які призвели до їх появи і виникали в ході планетарної еволюції Землі та освоїти методи відновлення змін екосистем різного масштабу у часі та характеристик екосистем різних геологічних епох за допомогою палеонтологічних об'єктів. Відтворення етапності розвитку біоти, пошук рівнів глобальних і регіональних перебудов у різних палеоекосистемах та аналіз біотичних подій в геологічній історії Землі.

Основні **завдання** вивчення дисципліни «Еволюція біосфери» є: теоретична та практична підготовка здобувачів самостійно вміти аналізувати біосферно-ноосферну концепцію, зокрема знати про особливості структури, складу й енергетики глобальної екосистеми Землі, механізми та закономірності її функціонування, роль живої речовини в еволюції планети Земля.

Очікувані результати вивчення навчальної дисципліни

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні знати: як розрізнити ортостратиграфічні (керівні) групи фауни та характеризувати етапність розвитку біоти, пошук рівнів глобальних і регіональних перебудов у різних палеоекосистемах та аналіз біотичних подій в геологічній історії Землі; якісно і

кількісно проінтерпретувати вміня ідентифікувати і описувати нові види фосилій, виконувати біометричні дослідження, діагностику палеорганізмів морфолого-порівняльним методом, інтерпретувати якісні та кількісні характеристики ориктоценозів, визначати систематичний склад таксонів, їхні діапазони існування, особливості поширення у локальних розрізах та на площі; виділяти категорії таксонів, рівні неповторних змін біоти, визначати відносний вік вмісних порід, проводити статистичну обробку даних, виявляти характер і співвідношення компонентів палеоекосистеми, палеоклімату, біоценозів різних геологічних періодів, реконструкції біоти геологічного минулого Землі та пізнання закономірностей розвитку біосфери Землі.

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Сучасні уявлення про “Еволюцію біосфери”, предмет, об’єкт, мета, завдання, методи досліджень.

Тема 1. Розгляд предмета та об’єкта досліджень “Еволюції біосфери”, визначення теоретичних і прикладних завдань.

Тема 2. Історія розвитку “Еволюції біосфери”. Історія біосфери Землі. Біосферологія.

Тема 3. Будова та головні функції біосфери. Ієрархічна будова біосфери та рівні організації живої речовини.

Тема 4. Кількісна участь видів у біосфері. Просторова та екологічна структури біосфери. Механізм еволюції.

Тема 5. Форми еволюційного розвитку. Напрямки еволюції. Біотичні події. Біологічний прогрес та регрес.

Тема 6. Характеристика особливостей розподілу живих компонентів та екологічна класифікація організмів.

Тема 7. Головні закони функціонування біосфери, біотичні кругообіги, поняття про “область колишніх біосфер”.

Тема 8. Екологічна класифікація організмів за функціональним призначенням, за способом існування, добування їжі, характером травлення.

Тема 9. Характеристика біотичних стосунків. Фосилії та їхні класифікації. Класифікації фосилій за розміром, формою збереженості.

Змістовий модуль 2

Геологічна історія Землі та еволюція біосфери.

Тема 1. Теорія літосферних плит. Зміна клімату протягом геологічної історії Землі та вплив на еволюцію біосфери.

Тема 2. Методи відтворення палеоклімату. Історія розвитку еволюційних ідей.

Тема 3. Огляд етапів розвитку та головних гіпотез походження живого на Землі, порівняльний аналіз еволюційних теорій.

Тема 4. Біотичні події та їхні рівні. Великі катаклізми що призвели до вимирання організмів в історії Землі. Історична природа геологічного часу.

Тема 5. Пізнання і вимір геологічного часу. Принцип незворотності еволюційного розвитку.

Тема 6. Ієрархічний принцип побудови геохронологічної шкали. Методи встановлення відносного та абсолютного віку Тафномія.

Тема 7. Спосіб життя та умови існування організмів у різних ділянках біосфери. Типи реагування живих істот на зміну умов побутування.

Тема 8. Особливості еволюції біосфери в археї та протерозої. Перший вибух біорозмаїття. Особливості еволюції біосфери у фанерозої.